

Кравченко В.Д. студентка бакалавра спеціальності 035 Переклад

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сьогодні характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій та глобалізацією. В цих умовах критичне мислення стає важливим компонентом для успішної адаптації особистості і активної участі в суспільному житті. Література, будучи одним із найдавніших форм мистецтва, відіграє ключову роль у формуванні цього важливого навичку.

Сучасна людина скоріш за все порушить таке питання «навіщо мені читати книжки?» І дійсно, розвинуті технології, які тільки удосконалюються, соцмережі і багато інших нововведень в нашому житті не тільки покращують якість життя, а й мають вплив на те, як ми сприймаємо інформацію. Наш мозок має навички до критичного мислення, і, в правильних руках, час в інтернеті нерідко йде на користь збагаченню наших знань. Але чому саме книги залишаються дієвим і суттєвим засобом формування критичного мислення? І чи всі люди беруть з цього однаково користь?

Почати варто з того, що з метою розвивати навички критичного мислення, ми маємо аналізувати. Так, ми робимо це кожного дня, коли обираємо більш раціональні рішення щодо того чи іншого питання, коли розробляємо план дня або ж обмірковуємо і закріплюємо думку щодо будь-якого питання. Але питання більш глибокого аналізу полягає не тільки в тому, яку інформацію ми розглядаємо з метою створення власного бачення, але і як ми працюємо з різними текстами та їх фрагментами. Література, в свою чергу, відіграє велику роль, вона є гумкою для наших мізків і не дає їм пилитися на полиці в рутині і життєвих справах. Коли ми читаємо, то бачимо ту чи іншу подію від лиця якогось окремого героя, що дає нам змогу задати собі безліч питань задля розглядання ситуації з різних боків. Саме література, на відміну від серіалів або фільмів, розвиває навичку самотужки відтворювати картинку в нашій голові, розвиває фантазію, що навіть деякі читачі, які стали гуру у володінні цим, бачать «фільм» поки читають. Не можна ігнорувати той факт, яку користь несуть книги, адже вони збагачують наш словниковий запас новими словами і виразами, а наш мозок стає здатним зберігати ще більше інформації. Якщо людина любить жонглювати жанрами, це є перевагою, адже вона отримує різногалузеві знання. Як відомо, важливою рисою критичного мислення є здатність поставити запитання та надати аргументи, і ця різноманітність інформації, якою володіє людина, лише підсилює цю здатність. Не можна не сказати про збагачення мови як літературної, так і розмовної. Сьогодні ми можемо спостерігати безліч літературних творів, що містять нові вирази, сленг та інші мовні особливості. На відміну від класичної літератури, яку мозку сучасного читача буває складно зрозуміти через архаїзми, застарілі граматичні конструкції та літературні прийоми, сучасна література надає більший простір для будь-якого читача. Один з найкращих методів розширення власного вокабуляра – концептуальний, саме тому книги як і були, так і залишаються чудовим помічником у вдосконаленні власної мови та незамінним ресурсом під час вивчення іноземної мови. Крім того, кожна історія містить в собі певну проблему, яку автор порушує під час написання твору. Читачеві дають можливість побачити те, як творець уявляє розв'язання, а також самому обдумати і вирішити для себе, чи погоджуватися з таким фіналом або розвитком подій, чи ні. Книги – це цілий простір для роздумів, де ідеї зароджуються, розвиваються,

змінюються і формуються у щось більш цілісне, що ми називаємо позицією чи власним поглядом.

Тож, як приклад, я б хотіла навести поему Тараса Шевченка Сон («У всякого своя доля...») [1]. Цей памфлет, який у вигляді сатири, критикує тодішній соціально-політичний устрій, надає багато матеріалу для аналізу ситуації, які були в той період, різних соціальних груп та їхньої поведінки, погляду автора стосовно цього і як результат – формування свого власного бачення, можливо, із зацікавленістю в подальшому дослідженні різних історичних документів та довідок. Поема цікава тим, що поверхово її не прочитати, бо сама суть твору залишиться недорозкритою. Автор використовує цікавий прийом польоту у сні, що дає йому змогу втілити й інші літературні засоби, зокрема гіпербалізацію, додати фантастичні нотки та висміювання влади та рабського люду. Тарас Шевченко не просто так використовував символічні образи та описи місцевості, що надає нам ще більше простору для міркувань, а не лише сприйняття твору на поверхневому рівні. Критичне мислення треба постійно вдосконалювати і саме такі твори є гарним вибором, бо численність символічних фігур змушує трішки поламати голову і, що не є ганебним, звернутися до аналізу та розбору. Воно також відповідає за важливе уміння людини обмірковувати все, що їй говорять або в чому хочуть переконати. Автор ставить під сумнів царські порядки, у вигляді тоталітарного режиму, його оточення. Він говорить про свободу та поневолення, про роль людини в долі власної держави, про те, як її вчинки можуть відобразитися на її національній ідентичності. Він закликає думати, аналізувати власну роль у суспільстві, бачити пропаганду і не зачиняти глаза на істину, яка танцює під носом. В процесі читання можна і до себе поставити питання, бо Тарас Шевченко, як і у багатьох своїх творах, замислюється над сутністю свободи, її відображенні не тільки у фізичному, але й у інтелектуальному сенсі. Тема національної свідомості чітко прослідковується серед рядків поеми, що також є поштовхом до оцінки та порівняння ситуації в сучасному та тодішньому суспільстві. Тож, цей твір не тільки про підняття важливих соціальних питань та гострих тем, він також про саморефлексію та глибокий аналіз.

Отже, література була, є і буде найкращим методом формування критичного мислення, бо ти ніколи на сто відсотків не зрозумієш думку автора, бо всі ми різні і на ту чи іншу ситуацію маємо абсолютне право на власну думку. Це змушує читати глибше, розмірковувати довше, ставити запитання до себе і шукати в тексті чи в самому собі аргументи. Книга ніколи не скаже тобі, що ти неправий, бо вона є втіленням того, як її саму бачить автор, яку порушену проблему він хотів навіки залишити на сторінках свого витвору. Він задавав собі питання і знаходив на нього відповіді, він так само як і читач працював зі своїм мозком, вдосконалював свої навички, щоб хтось, кого цікавить те ж саме питання, міг знайти ниточку, яка приведе його до міркувань, а в кінці й до вирішення. Немає єдиної відповіді на питання, чому ми читаємо, бо причина та ціль відрізняється від людини до людини, тому що пов'язана із вибором жанру, автора та форми написання. Але, щоб ти не обрав, яку б книгу не тримав в своїх руках, вона буде поштовхом до розвитку. Вдосконалення фантазії це також розвиток, як і поповнення власного словникового запасу хоча б на одне слово. Важлива не кількість, а процес і маленькі кроки, які приведуть тебе до бажаних результатів.

Також, ми можемо спостерігати таке явище, як порушення усталених норм та порядків автором, що вступає в літературний світ з інноваційною та часто незрозумілою суспільству ідеєю. Тому через різноманітні сюжети, конфлікти, характеристики персонажів, творчість авторів спонукає читачів відчувати емоції, замислюватися, рефлексувати, розширює уявлення про світ. Завдяки сюжетним поворотам, історичній інформації, символиці, алегоріям та іншим інструментам, письменники та поети викликають в нас потребу шукати істину, не приймати

інформацію за чисту монету. Ми також вчимося емпатії, коли бачимо історію від лиця декількох персонажів, що є частиною глибокого аналізу, який допомагає нам не довіряти тільки зовнішньому вигляду і дивитися глибше, ніж нам здається і коли ми думаємо, що ми знаємо все про когось. Саме тому, література не тільки приносить до нашого життя естетичне задоволення, а й допомагає рухатися далі з валізою знань, які вона дає змогу здобувати.

Список використаних джерел:

1. Тарас Шевченко. Поема Сон / Зібрання творів: У 6 т. - К.:, 2003. URL: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev128.htm>